

Het zit er op!

Het zit er op. De negen dijkvakken die dit jaar op de agenda stonden om te worden versterkt zijn gereed. Hier en daar moet nog wat eenvoudig poets- en boenwerk worden verricht, maar dat mag geen naam hebben. Wat waar is gebeurd staat in het onderstaande overzicht.

Schelphoek Oost

Bij Serooskerke is 3 kilometer dijk versterkt. De havendam is opnieuw bekleed: de binnenzijde en de kop zijn overlaagd met breuksteen en gietasfalt, de buitenzijde met nieuwe betonzuilen met op de ondertafel een ecotoplaag. Ook heeft de dijk een nieuwe kreukelberm van breuksteen gekregen. De buitenzijde van de kreukelberm, aan de havendam, is gedeeltelijk ingegoten met asfalt. Tussen de dijkpalen 79,15 en 97,5 is een nieuwe onderhoudstrook aangelegd. Deze is opgesteld voor fietsers. Door ruimtegebrek is er aan de binnenzijde van de dam geen onderhoudstrook.

Kisters- of Suzanna's inlaag

Met name in de zomer is dit 1,5 kilometer lange dijkvak ten westen van Zierikzee een prettige plek om te vertoeven. Dat is ook de reden dat de berm een groene afwerking heeft gekregen. En dat de onderhoudstrook, die deels op de berm en deels op de kruin van de dijk is aangelegd, open is voor fietsers. En: het bekende strandje bij Borrendamme is weer in de oorspronkelijke staat teruggebracht. De steile taludhelling heeft een laag van breuksteen gekregen. Die laag is ingegoten met asfalt en afgestrooid met lavasteen.

Bruinissepolder

Aan de zuidkant van Schouwen is gewerkt van de Slikken van Viane tot de oostkant van de haven van Bruinisse. De dijkversterking heeft voor menig toerfietser en wandelaar de nodige gevolgen gehad. Om alles veilig te laten verlopen werd het dijktraject afgesloten en zijn fietsroutes omgeleid. Inmiddels is dat achter de rug en kan de 4 kilometer lange versterkte dijk weer worden gebruikt. De dijkbekleding bestond uit oude natuursteen- en betonblokken. Een deel van de dijk is voorzien van een overlagingslaag met breuksteen en gietasfalt. Dit is afgestrooid met lavasteen om de groei van wieren en zoutplanten te bevorderen. De rest van de dijk heeft nieuwe betonzuilen gekregen.

Oud Kempenshofsteden Margarethapolder

Aan de noordwestoever van Tholen is op de kop af 3,3 kilometer dijk aangepakt. Van de keersluis in het havenkanaal van Stavenisse tot de Rijkebuurtweg is de dijk voorzien van

nieuwe betonzuilen. Verder is een deel van de bestaande bekleding versterkt met een overlagingslaag van breuksteen en gietasfalt. Dit is afgestrooid met lavasteen. Op sommige delen van de ondertafel zijn betonzuilen met een ecotoplaag gezet. Hierop kunnen wieren zich makkelijker hechten. Ook de kreukelberm is vernieuwd. Een deel van de berm is opgehoogd en is onderhoudspad geworden. Om de vele kwetsbare planten en dieren te sparen is de lager gelegen berm tussen de dijkpalen 855 en 861 juist niet opgehoogd.

Koude- en Kaarspolder

In de nieuwe situatie van dit dijkvak even ten oosten van Wemeldinge bestaat de kreukelberm uit losse breuksteen. De hele steen-

bekleding op de boventafel is vervangen door betonzuilen. Daaraan voorafgaand is de slechte grondslag verwijderd en vervangen door een dikke laag fosforslakken. In de kreukelberm zijn - bij wijze van proef - eco-bassins aangelegd. Deze bassins zijn bedoeld om de diversiteit aan flora en fauna te stimuleren. De onverharde onderhoudstrook bovenop de dijk is gedeeltelijk toegankelijk voor wandelaars. Op de stormvloedberm ligt een nieuwe onderhoudstrook van open steenasfalt. Voor nieuwe begroeiing is daar grond op aangebracht.

Leendert Abrahamspolder

In het begin waren er wat ongemakken, zoals vertraging met de aanvoer van breuksteen en een transportroute die moest worden aangepast. De oude bekleding van het 3,8 kilometer lange dijkvak kreeg een overlagingslaag van breuksteen en gietasfalt. Op een ander stuk vervingen nieuwe betonzuilen de oude steensoorten. Tussen de haven en het strandje is het onderhoudspad toegankelijk voor fietsers. De rest van het onderhoudspad is niet open. Niet voor fietsers tenminste. Met de verbetering van het dijkvak is overigens al in 2006 begonnen. Het deel dat dit jaar is verbeterd - de haven van Kats, het zuidelijk deel van de haven tot net voorbij het vroegere handelshavenje en een deel ten noorden van de haven van Kats - sluit daarop aan.

Onrustpolder

Een dikke kilometer dijkvak, tussen de Veersegatdam en de Stormvloedkering, vlakbij

recreatiepark De Banjaard op Noord-Beveland. Een vakantiegebied bij uitstek, een druk bezocht strand en een plek waar veel wordt gefietst. Aan de zeezijde heeft de dijk over de bestaande steenbekleding een extra laag gekregen. Ook is de binnenzijde van de dijk versterkt. Daar is overigens niets meer van te zien, omdat het verwijderde zand is teruggeplaatst en het duin weer is ingeplant. Het werk is zo spoedig verlopen, dat het voor

de grootste zomerdrukke klaar was. Dankzij goed overleg met belanghebbenden zijn er slechts twee bescheiden klachten over overlast geweest, die ter plekke werden opgelost.

Melo-, Kleine Molen- en Kruispolder

Het is ongetwijfeld een van de mooiste plekken van Zeeuwsch-Vlaanderen: het gebied tussen Baalhoek en de jachthaven van Paal. Met een slikkengebied, schorren en de restanten van een weggevalle dijk. Inmiddels is het dijkvak grondig aangepakt. Bij Baalhoek is een deel uitgevoerd met gekantelde betonblokken en nieuwe betonzuilen. Het stuk daarna, tot aan de havendam van de jachthaven van Paal is opnieuw uitgevoerd als kleidijk. Bovenop die kleidijk groeit weer gras. Langs het havenplateau van de jachthaven is een damwand aangebracht met daarachter een bekleding van stortsteen en gietasfalt. Ook dat deel is algedekt met grond zodat het ook daar weer een 'groene' dijk is geworden.

Havens Terneuzen

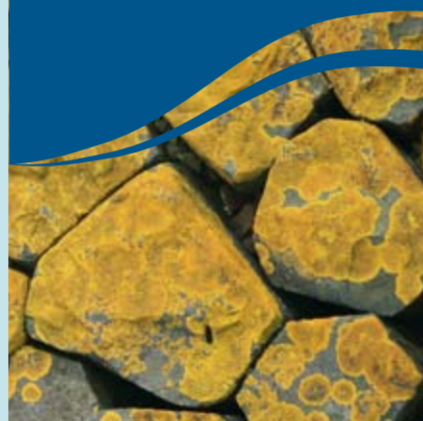
Een afwijkend project omdat in dit geval de aannemer niet alleen verantwoordelijk was voor de uitvoering, maar ook voor het ontwerp en de nodige vergunningen. Het dijktraject behelst het stuk tussen de Scheldeboulevard en de Nieuwe-Neuzenpolder. Om precies te zijn: de dijken rondom de West- en Oostbuitenhaven en een stuk Scheldeboulevard tot aan de veerhaven. Een deel van de ondertafel is uitgevoerd met breuksteen en gietasfalt. De boventafel bestaat hoofdzakelijk uit bestaande blokken, die zijn hergebruikt door ze gekanteld terug te plaatsen. Delen van de bovenloop zijn voorzien van open steenasfalt. Dankzij de opgebrachte grond en inzaaiing krijgen de dijkvakken weer een mooi, groen uiterlijk.

Projectbureau Zeeweringen dankt alle belanghebbenden en omwonenden voor hun begrip voor de overlast tijdens de werkzaamheden!

Waar vindt u ons?

Heeft u vragen, opmerkingen of klachten? U kunt ons bereiken via:

www.zeeweringen.nl
info@zeeweringen.nl
0118-621370

Colofon

Dit is een uitgave van projectbureau Zeeweringen, een samenwerkingsverband van Rijkswaterstaat, waterschap Zeeuwse Eilanden en waterschap Zeeuws-Vlaanderen.

Realisatie
projectbureau Zeeweringen

Uitvoering
men@work, Middelburg

Redactieadres
Projectbureau Zeeweringen
Postbus 1000
4330 ZW Middelburg
T (0118) 62 13 70
F (0118) 62 19 93

www.zeeweringen.nl

huis-aan-huiskrant

NUMMER 2 | 2008

Zeeweringen

Deze krant wordt huis-aan-huis verspreid in het werkgebied van projectbureau Zeeweringen en verschijnt tweemaal per jaar.

Eerder dit jaar viel bij u een huis-aan-huis krant in de brievenbus. Hierin kondigde projectbureau Zeeweringen werkzaamheden aan: de versterking van de steenbekleding van een dijk bij u in de buurt. Inmiddels ligt het werkseizoen achter ons. Bijna 25 kilometer Zeeuwse dijk kreeg een nieuwe of versterkte steenbekleding. Het werk bestond voornamelijk uit het vervangen van de oude bekleding door nieuwe betonzuilen en het storten van een laag breuksteen die werd ingegoten met asfalt. In deze krant leest u hoe de werkzaamheden zijn verlopen.

Werken 2008 afgerond

Stormseizoen kan weer beginnen

Werken aan veiligheid

De veiligheid van een dijk ligt niet alleen aan de hoogte en de breedte. Ook het materiaal en de kwaliteit van de steenbekleding spelen een rol. Na de watersnoodramp in 1953 zijn tijdens de Deltawerken tot aan 1990 alle dijken verhoogd en versterkt. Voor het grootste deel bestond de bekleding destijds uit natuursteen of betonblokken.

De Zeeuwse dijken worden voortdurend gecontroleerd. Begin jaren '90 bleek dat de steenbekleding van veel dijken

niet meer aan de huidige veiligheidseisen voldeed. Tijdens een fikse storm met zware golfaanvallen konden de stenen of betonblokken losslaan; de steenbekleding was te licht. Hoewel er nooit sprake was van direct gevaar, was dit toch aanleiding om in 1997 projectbureau Zeeweringen op te starten.

Stand van zaken

Het projectbureau moet in 2015 in totaal 325 kilometer dijkbekleding hebben versterkt. Op dit moment is daarvan ruim de helft gerealiseerd. Een klein rekensommetje maakt duidelijk dat er de komende jaren nog flink moet worden aangepakt. Maar met de ervaring die inmiddels is opgedaan, is dit geen probleem. Tot 2015 staat gemiddeld 23 kilometer per jaar op het programma.

Winterstop

In de wintermaanden wordt niet aan de dijk gewerkt. Het openbreken van een dijk is tijdens het stormseizoen namelijk te gevaarlijk. Toch zitten de medewerkers van het projectbureau dan niet stil. Aan de uitvoering van een dijktraject gaat namelijk 3 jaar vooraf. In die tijd wordt het ontwerp van de nieuwe steenbekleding gemaakt. Ook worden de benodigde vergunningen aangevraagd. En het projectbureau kijkt samen met gemeenten, milieuorganisaties en belangenverenigingen hoe het werk optimaal gepland kan worden. In het jaar voorafgaand aan de uitvoering wordt gesproken met omwonenden en bedrijven in de omgeving van de betreffende dijkvakken. Het projectbureau houdt waar mogelijk met ieders belang rekening. Zo probeert ze overlast tot een minimum te beperken. Dat dit niet altijd eenvoudig is, leest u op de volgende pagina.

Samenwerking

Een van de middelen om overlast voor de omgeving te beperken, is de combinatie van werken met projecten van andere organisaties. Een voorbeeld daarvan was dit jaar dijktraject Onrustpolder. Waterschap Zeeuwse Eilanden had het overslagbestendig maken van de binnenkant van de dijk in de planning; projectbureau Zeeweringen moest de steenbekleding aan de zeezijde verbeteren. In dit recreatiegebied verstoren dergelijke omvangrijke projecten de rust van toeristen en recreanten. Door de uitvoering van beide projecten te combineren ondervond de omgeving niet tweemaal overlast.

Zijn we in 2015 weer veilig?

We zijn nu al veilig. In Nederland waken Rijkswaterstaat en waterschappen voortdurend over uw veiligheid tegen het water. De huidige norm voor onze dijken is dat ze een superstorm aan moeten kunnen. Deze komt theoretisch gezien eens in de 4000 jaar voor. Als in 2015 de steenbekleding van alle Zeeuwse dijken is versterkt, voldoen ze aan die norm. Daarmee wordt veilig superveilig.

Welke dijktrajecten staan de komende jaren op het programma? Kijk op onze website www.zeeweringen.nl

Complexe afstemming voor mens, dier en plant

Aandacht voor de omgeving

Werk aan de dijk geeft overlast. Voor mens, dier en plant.

Het projectbureau houdt hier zoveel mogelijk rekening mee.

Het valt echter niet mee alle wensen van belangheb-

benden op elkaar af te stemmen. Zeker omdat deze

soms tegenstrijdig zijn. Vogels willen bijvoorbeeld

graag rust in het voorjaar, zodat ze ongestoord

kunnen broeden. Mensen willen liever geen

overlast in de zomer: zo kunnen ze rustig over

de dijk fietsen en genieten van zon, zee en

strand. Omdat juist alleen in die periode (buiten

het stormseizoen) aan de dijken gewerkt mag wor-

den, is het een hele klus een planning te maken waar

iedereen blij mee is.

En zelfs wanneer alles goed gepland is, kan het werk nog overlast veroorzaken. Afgelopen seizoen kregen een paar families in Stavenisse te maken met geluidsoverlast. Ze wonen heel dicht tegen de dijk waaraan werd gewerkt. Om de overlast te beperken plaatste het projectbureau een geluidswand van containers (zie foto onder). Maar ook dit kon helaas niet alle lawaai voorkomen.

In Baalhoek bij Saefinghe veroorzaakten de talrijke zand- en klei-transporten veel stof. Het nat houden van de wegen door regelmatig te sproeien beperkte de ergste overlast. Helaas bleven omwonenden kampen met stof. Dat het niet altijd lukt overall alle overlast te voorkomen, leest u hieronder. Gelukkig is ongemak altijd tijdelijk. Wat blijft, is een veilige dijk.

Cultuurhistorie

Een toekomst voor het verleden

In de loop der tijden is er in het Zeeuwse heel wat veranderd. Wat was, is niet meer en de tijd gaat zo snel dat bijna niemand meer weet wat verloren is gegaan. Toen kennelijk onbelangrijk, nu van cultuurhistorische waarde.

Bij het werk aan de dijken langs de Oosterschelde heeft het projectbureau dat goed in de gaten gehad. Het sloeg de handen ineen en stelde het nodige in het werk om de cultuurhistorische waarden in het landschap zo min mogelijk te verstoren. Provincie Zeeland had al een systeem: de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS). Hieruit blijkt wat van waarde is, wat behouden moet blijven en wat niet. Alleen ontbrak daarin een gedetailleerde uitwerking voor het gebied op en om de dijken. Want ook daar liggen veel objecten om zuinig op te zijn.

„Waar mogelijk hebben we waardevolle objecten in het ontwerp van dijktrajecten opgenomen”, zegt Roy van de Voort, projectleider bij projectbureau Zeeweringen. „Verder hebben we gekeken naar de mogelijkheden om bepaalde zaken te bewaren voor het nageslacht.”

Een duidelijk voorbeeld daarvan is de voormalige steenbekleding in het dijkvak Koude- en Kaarspolder bij Wemeldinge. De Vilvoordse steen, een soort natuursteen, is naar huidige maatstaven te licht en dus ongeschikt voor hergebruik. Opslaan was geen optie: een berg losse steen is nietszeggend. 'Dus' is besloten om volgend jaar bij het watersnoodmuseum in Ouwkerk een museumglooiing aan te leggen. Daar krijgt onder andere de Vilvoordse steen uit de Koude- en Kaarspolder een nieuw leven. „Een ander voorbeeld is het onderzoek naar holle ruimtes onder Muraltmuren. Begin vorige eeuw werden deze muurtjes boven op de bestaande dijken geplaatst. Later werden de meeste bij dijkverhogingen afgebroken. Nu proberen we de muurtjes te behouden”, aldus Van de Voort.

Inmiddels is alles geïnventariseerd. Er is een compleet overzicht van cultuurhistorische objecten, Muraltmuren, maar ook oude sluisen, gemalen, enzovoort in en om het werkgebied van het projectbureau. Uiteraard heeft het ene object een hogere waardering gekregen dan het andere. Ook zijn bepaalde gebieden (clusters) gewaardeerd op basis van het aantal cultuurhistorische elementen dat zij bevatten. Een interactieve kaart met de cultuurhistorische objecten vindt u op www.zeeweringen.nl

Speciale materialen

Bij het werk aan de dijken houdt het projectbureau ook rekening met de natuur door te kiezen voor speciale materialen. Dit jaar is bij veel dijktrajecten bijvoorbeeld een laag lavasteen op de betonzuilen aangebracht. Deze laag van natuurlijk materiaal is ideaal voor wieren: ze kunnen zich er goed op hechten. Verder zijn dit jaar in de Koude- en Kaarspolder bij Wemeldinge als proef eco-bassins aangelegd. Deze poelen in de kreukelbarm variëren van grootte, diepte en vorm. Ze bestaan uit stenen van verschillende afmeting en stimuleren een diversiteit aan flora en fauna. Bij laagtij blijft water met kleine visjes, slakjes en kreeftachtigen in de bassins achter. Vogels zoals de Groenpootruiter vinden er zo een gedekte tafel.

Overlast

Er werd naar ons geluisterd

Als er ergens, waar dan ook, aan een dijk wordt gewerkt, geeft dat hoe dan ook overlast. Tijdens informatieavonden maakt het projectbureau daar ook absoluut geen geheim van: omwonenden worden uitvoerig geïnformeerd over wat ze kunnen verwachten. Maar soms gaat het ook fout. Hans Roelofs, een van de pakweg twintig permanente inwoners in Baalhoek, kan erover meepraten.

„Twee jaar geleden werd hier ook gewerkt en was het bar en boos. Onze huizen liggen parallel aan de weg. Vrachtwagens reden 80 in plaats van 30 kilometer per uur en de scheuren vlogen in de muren. Daar heeft men kennelijk van geleerd: deze keer is er achter de dijk om gereden. Voorbeeldig.”

Minder blij waren dhr. Roelofs en zijn mede Baalhoekers met de enorme gele stofwolken waar ze dit jaar mee werden

geconfronteerd. „Dat was echt erg. Afhankelijk van de windrichting was het bij elke vrachtwagen raak. Zelfs zó erg, dat – als we buiten koffie zaten te drinken – je tanden begonnen te knarsen. Binnen en buiten zat alles onder het zand, planten dreigden kapot te gaan en iedereen had hier zo'n beetje last van zijn of haar keel. Niet bepaald bevorderlijk voor de gezondheid. Bij de 'verkeerde' wind konden we niet eens buiten zitten.”

Dhr. Roelofs beklagde zich mede namens overige buurtbewoners over de stofoverlast en - en daar is hij nog steeds tevreden over - de klacht werd uiterst serieus genomen. „Er werden direct maatregelen genomen. Er kwam een sproeiwagen en daarmee was de ellende grotendeels verdwenen.”

'Er werden direct maatregelen genomen'

Dat overlast soms onvermijdelijk is, daar heeft Roelofs geen enkele moeite mee. Alleen had de overlast van stofwolken vermeden kunnen worden. Niettemin heeft hij er toch positieve gevoelens aan overgehouden. „Er werd naar ons geluisterd, we zijn serieus genomen en er is snel een oplossing gevonden.”

De geluidswal van containers die in Stavenisse langs het werk werd geplaatst om geluidsoverlast tegen te gaan.

Vogels en fietspaden

In de buurt van dijken broeden en foerageren veel vogels. Het werk aan de dijken verstoort hun rust. Het projectbureau verdeelt het werk elk jaar zo, dat vogels in de buurt van de werkgebieden altijd kunnen uitwijken naar alternatieve locaties. Recreanten mogen tijdens het werk de projectgebieden niet in. Dit vanwege de veiligheid. De onderhoudspaden, die vaak ook dienst doen als (buitendijks) fietspad, zijn dan afgesloten. Sommige onderhoudspaden zijn nooit open voor fietsers. Dit heeft niets te maken met het werk aan de dijken. Europese- en nationale wetten regelen de bescherming van diverse vogelsoorten. Provincie Zeeland, Zeeuwse waterschappen en gemeenten bepalen samen welke paden al dan niet opengesteld worden voor recreatie. Zo behouden ook vogels een stukje rust.